

USMENO OBRAĆANJE SE MOŽE RAZLIKOVATI OD VERZIJE U PISANOJ FORMI

Vaše ekscelencije, dame i gospodo,

- Za mene je veliko zadovoljstvo što sam danas ovdje na ovoj značajnoj konferenciji kojom se obilježava 20 uspješnih godina Centralne banke Bosne i Hercegovine.
- Posebno sam srećan kad vidim da jedna od prvih državnih institucija, koja je zasnovana na Dejtonu i Ustavu, kao jedina institucija nadležna za izdavanje valute i vođenje monetarne politike, nastavlja da se razvija i napreduje. Mislim da nema sumnje da je Centralna banka u ovoj zemlji jedna od priča o uspjehu.
- Uvođenje *jedinstvene* novčanice za cijelu BiH doprinijelo je razvoju jedinstvenog monetarnog sistema. Jedinstvena novčanica od 200 KM je ušla u opticaj 15. maja 2002. Novčanica je takođe imala prepoznatljivu vizuelnu vezu s eurom – most je na naličju novčanice, kao na svim novčanicama eura.
- Ta veza s eurom nije samo simbolična, vizuelna veza. Još jedna značajna osobina aktuelne monetarne politike BiH je strogo poštovanje aranžmana currency boarda, prema kojem je konvertibilna marka vezana za euro fiksnim deviznim kursom.
- Aranžman koji se primjenjuje u BiH je osigurao (i još uvijek osigurava) fiksni devizni kurs, potpuno devizno pokriće i punu konvertibilnost valute. To je zauzvrat obezbijedilo povjerenje u valutu (što je bilo naročito značajno u toku globalne finansijske krize 2008-2012.) i učinilo finansijski sistem otpornim na vanjske šokove. To je obezbijedilo monetarnu stabilnost, jer su ograničenja uspostavljena u sistemu, zajedno s nezavisnošću Centralne banke, spriječila bilo kakve politički motivisane monetarne postupke, poput prekomjernog štampanja novca koje je moglo imati za posljedicu ubrzavanje inflacije. To je spriječilo velike probleme u ekonomiji kao cjelini. Kao rezultat toga, inflacija je bila pod kontrolom.
- Aranžman currency boarda je dobro služio Bosni i Hercegovini do danas. Privreda je rasla u okviru svojih ograničenja koja su uglavnom definisana drugim ekonomskim politikama i trendovima vezanim za vanjske okolnosti. Međutim, stabilnost cijena i povjerenje u valutu nikada nisu dovedeni u sumnju.
- Snažno smo uvjereni da aktuelna monetarna politika treba da se nastavi. Kako je spomenuto u mnogim izvještajima, i u mnogim prilikama, pokazalo se da je upravo takva politika uporište stabilnosti i otpornosti na šokove, uključujući nedavnu globalnu finansijsku krizu.

- Svjesni smo raznih inicijativa vezanih za potencijalnu upotrebu slobodnih rezervi – rezervi iznad monetarne pasive – i nagovještaja vezanih za moguće popuštanje strogosti aktuelnog aranžmana currency boarda. Moram reći da se mi ne slažemo s ovim inicijativama, zbog najmanje dva razloga. Prvo, slobodne rezerve predstavljaju „zaštitu“ za centralnu banku, koja se može koristiti da se sačuva puno pokriće KM rezervnom valutom, eurom, u slučaju bilo kakvih ekonomskih poteškoća. Upravo bi ta zaštita spriječila širenje bilo kakve promjene u monetarnoj oblasti dalje u ekonomiji.
- Drugo, istog trenutka kada se ublaži uslov za 100% pokriće KM, povjerenje u valutu je ugroženo. Ljudi će onda početi mijenjati KM za valutu kojoj više vjeruju, podižući ili pretvarajući štednju u druge valute itd, što ima za rezultat nestabilnost finansijskog sektora i nepredvidljivost.
- Devizne rezerve treba posmatrati kao protivpožarni alarm. Ako je protivpožarni alarm na zidu i ne oglašava se, to ne znači da on ne funkcioniše. Upravo je suprotno. Rezerve, samim tim što postoje, obezbjeđuju neophodno povjerenje u domaću valutu i predstavljaju značajno uporište ukupne ekonomske stabilnosti.
- Čak i uz currency board, pritisci na javnu potrošnju se povećavaju kao dio političkog/izbornog ciklusa. Pomislite šta bi se dogodilo ako bi se ublažili strogi uslovi monetarne politike? Mislim da strogi currency board zajedno s političkom nezavisnošću Centralne banke, nema alternativu u ovom trenutku. Omogućio je da se finansijski sistem razvija i evoluira, praktično od ničega. Taj proces je daleko od završetka.
- Kao zemlja koja teži da postane punopravni član Evropske unije, Bosna i Hercegovina će morati da poštuje naša pravila i ispuni naše kriterije, a mnogi od njih se odnose na finansijski sektor. Centralna banka će morati da učestvuje u svim ovim procesima, ili kao glavni igrač ili kao dio tima koji će, u okviru svojih nadležnosti, raditi da postigne postavljene ciljeve.
- Da bi zemlja postala član EU, ona mora da zadovolji ekonomske uslove u smislu da treba da bude funkcionalna tržišna ekonomija i da bude sposobna da se bori s konkurentnim pritiscima i tržišnim silama u okviru Evropske unije. To su tkz. Kriteriji iz Kopenhagena. Kriteriji iz Kopenhagena ostaju srž politike proširenja EU i osnova za ocjenu napretka koji postižu pojedinačne zemlje. Čvrsta makroekonomska politika i menadžment, uključujući i monetarnu oblast, ostaju ključni dio procesa pridruživanja.
- U smislu finansijskog sektora, okvir Bazela III predstavlja referentnu tačku prema kreiranju jačeg i bezbjednijeg finansijskog sistema. Implementacija okvira značajno doprinosi boljem sprečavanju, i smanjivanju troškova bilo koje potencijalne finansijske krize, kroz bolje tretiranje rizika koji su povezani s poslovima na finansijskom tržištu.

- Konačno, iako bi vezivanje valute za euro trebalo da olakša eventualnu integraciju u eurozonu, to nije dovoljno. Postoji nekoliko standarda (Kriteriji iz Maastrichta) koje zemlja mora ispuniti da bi mogla biti dio eurozone i da bi mogla usvojiti euro kao zakonsko sredstvo plaćanja. Tri od pet grupa relevantnih kriterija se tiču rada Centralne banke i ukupnog finansijskog sistema: dugoročne kamatne stope, devizna stabilnost i konačno, mada ne manje bitno, standardi za nivo inflacije. Posljednje dvije grupe opet čvrsto naglašavaju potrebu čuvanja režima currency boarda, da se ne bi ugrozila postignuća ostvarena do sada, i da bi se odredio put daljeg napretka u ispunjavanju Kriterija za članstvo iz Kopenhagena i Maastrichta.
- Još jednom, zadovoljstvo mi je što sam danas s vama ovdje, i želim vam uspješne i korisne rasprave u toku dana. Hvala vam za pažnju.